

УДК [574.583:504.61](282.247.326.6)

РОЗПОДІЛ ЗООПЛАНКТОНУ В УМОВАХ САМАРСЬКОЇ ЗАТОКИ

В. О. Яковенко, к. біол. н., Л. В. Лисенко, магістр
yakovenko_vla@ukr.net

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, м. Дніпро

Самарська затока є однією з двох основних рибогосподарських ділянок Запорізького водосховища та слугує джерелом водопостачання для підприємств і населених пунктів Дніпропетровської області, у зв'язку з чим актуальність збереження її екосистем є очевидною. Затока зазнає впливу скидів високомінералізованих шахтних вод Центрального та Західного Донбасу, а також заростає очеретом, що погіршує умови існування гідробіонтів. Заростанню сприяють скиди неочищених промислових і комунальних стічних вод. Тому актуальним питанням є моніторинг зоопланктону як чутливого індикатора навіть незначних ознак деградації екосистеми, індукованих антропогенним впливом. В умовах жорсткого антропогенного пресу у Самарській затоці помітною стає різниця показників розвитку зоопланктону навіть на різних берегах однієї ділянки, причому насамперед трансформується гідробіоценоз того берега, де зосереджені стоки стічних вод.

Метою роботи було дослідження видового складу і показників розвитку зоопланктону біотопів правого та лівого берегів Самарської затоки, які характеризуються різним ступенем антропогенного впливу.

Проби зоопланктону відбирали влітку 2017 р. у літоральній зоні Самарській затоці навпроти села Одинківка на правому та лівому березі за загальноприйнятою методикою.

За видовим складом в умовах відкритої літоралі лівого берега домінували види *Eurytemora affinis*, *E. velox* та їх молодь, *Daphnia cucullata*, *Bosmina longirostris*, *Chydorus shaericus*, *Asplanchna priodonta*, *Keratella quadrata*. На правому березі домінування видів *Asplanchna priodonta* і *Brachionus calyciflorus* сягало набагато більшого ступеня і зоопланктоценоз мав коловертковий характер, на відміну від лівого берега. За біомасою частка коловерток на правому березі підвищувалась від 14,5 до 25,6 %, а гіллястовусих, навпаки, знижувалась від 37,9 до 25,2 %. Враховуючи подібний характер донних відкладень і структури берегів, причина зростання відсотка коловерток, вочевидь, пов'язана з впливом стічних вод, при цьому відбувається як токсичний вплив, так і засмічення фільтраційного апарату гіллястовусих ракоподібних зваженими речовинами, концентрація яких в аварійних скидах очисних споруд, розташованих на правому березі затоки, надзвичайно висока. Для коловерток органо-мінеральні суспензії є харчовим субстратом. У заростях очерету обох берегів затоки домінували ювенільні стадії веслоногих ракоподібних *Calanoida* та вид *Bosmina longirostris*. За типом живлення ці організми належать до детритофагів, що є наслідком накопичення у затоці детриту. У Самарській затоці детрит накопичується завдяки наявності щільних заростей очерету. У заростях рдеснику гребінчастого (занурена рослинність) біомаса зоопланктону виявилася набагато вищою (2543,7 мг/м³) порівняно з правим берегом (968,5 мг/м³) завдяки інтенсивнішому розвитку тут видів *Simosephalus vetulus*, *Daphnia hyalina*, *Sida crystallina*, *Scapholeberis mucronata*, які є фільтраторами.

Таким чином, біомаса зоопланктону виявилася вищою у біотопах відкритої літоралі і рдеснику лівого берега, що пояснюється більшим відсотком ракоподібних порівняно з біотопами правого берега, де значного розвитку набували стійкіші до дії стічних вод коловертки. В умовах Самарської затоки спостерігається значний ступінь заростання очерету, тому як меліоративний захід пропонуємо вселення у водойму білого амура.